DEVRE : 3 CİLT : 18 İÇTİMA : 3

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

KIRK DOKUZUNCU İN'İKAT

19 - IV - 1930 CUMARTESİ

Münderecat

	Sayfa
1 — Sabık zabıt hulâsası	**86**
2 — Havale edilen evrak	**86**
3 — Müzakere edilen maddeler	**86**
1 — 25 eylûl 1339 tarih ve 347 numaralı kanunun 5 inci maddesinin tefsiri hakkında 3/374 numaralı Başvekâlet tezkeresi ve Millî Müdafaa ve Bütçe Encümenleri mazbataları	86
2 — Umumî hıfzıssıhha hakkında 1/441 numaralı kanun lâyihasile Kırklareli Mebusu Dr. Fuat Beyin, çocukların içki ve tütün kullanmalarının men'i hakkında 2/4 numaralı kanun teklifi ve Sıhhat ve İçtimaî Muavenet, Dahiliye, Adliye, Hariciye ve İktısat Encümenleri mazbataları	86

1 — SABIK ZABIT HULÂSASI

Nurettin Ali Beyin riyasetlerile aktolunarak 1929 senesi bütçesinde münakale icrasına ve Seyrisefain İdaresinin 1929 senesi bütçesine munzam tahsisat verilmesine mütedair kanun lâyihaları müzakere ve kabul edildi.

Müteakiben umumî hıfzıssıhha kanunu lâyihasının müzakeresine geçilerek elli beş maddesi müzakere ve kabul edildikten sonra cumartesi günü toplanılmak üzere celse tatil olundu.

Reis Vekili	Kâtip	Kâtip
	Afyon Karahisar	Yozgat
Nurettin Ali	*Ruşen Eşref*	*Avni*

2 — HAVALE EDİLEN EVRAK

Mazbatalar

1 — Ankaradan gayri şehir ve kasabalardaki telefonlara dair olan kanunun beşinci maddesine bir fıkra ilâvesi hakkında 1/579 numaralı kanun lâyihası ve Dahiliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları (Ruznameye)

2 — Evkaf Umum Müdürlüğü 1929 senesi bütçesinde 62 000 liralık münakale yapılması hakkında 1/600 numaralı kanun lâyihası ve Bütçe Encümeni mazbatası (Ruznameye)

3 — Riyaseti Cümhur Müzika Heyetinin Orkestra Kısmı mensubinine elbise verilmesi hakkında 1/592 numaralı kanun lâyihası ve Bütçe Encümeni mazbatası (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15

Reis — *Refet Bey*

Kâtipler — *Ruşen Eşref B.* (AFYON KARAHİSAR) , *Avni B.* (YOZGAT)

Reis — Celseyi açıyorum efendim;

3 — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1 — 25 eylûl 1339 tarih ve 347 numaralı kanunun 5 inci maddesinin tefsiri hakkında 3/374 numaralı Başvekâlet tezkeresi ve Millî Müdafaa ve Bütçe Encümenleri mazbataları [1]

Reis — Mazbata hakkında söz istiyen var mı? Reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

2 — Umumî hıfzıssıhha hakkında 1/441 numaralı kanun lâyihasile Kırklareli Meb'usu Dr. Fuat Beyin, çocukların içki ve tütün kullanmalarının men'i hakkında 2/4 numaralı kanun teklifi ve Sıhhat ve İçtimaî Muavenet, Dahiliye, Adliye, Hariciye ve İktısat Encümenleri mazbataları

Reis — Umumî hıfzıssıhha kanununun müzakeresine geçiyoruz.

İkinci fasıl

Memleket dahilinde sari ve salgın hastalklarla mücadele

MADDE 57 — Kolera, veba, (Bübon veya zatürrie şekli) lekeli humma, kara humma, (hummayi tifoidi), - daimî surette basil çıkaran mikrop hamilleri dahi - para tifoit humması veya her nevi gıda maddeleri tesemmümatı, çiçek , difteri, (kuşpalazı) - bütün tevkiatı dahi - sari beyin humması (İltihabı sehayayı dimağii şevkii müstevli), uyku hastalığı (iltihabı dimağii sari), dizanteri' basilli ve amipli) 'lohosa humması (hummai nifasî), ruam, kızıl, şarbon, felci tıflî (iltihabı numhai, kuddemii sincabi hâddi tıflî), kızamık, cüzam (miskin), hummayi racia ve malta humması hastalıklarımdan biri zuhur eder veya bunların birinden şüphe edilir veyahut bu hastalıklardan vefiyat vuku bulur veya mevtin bu hastalıklardan biri sebebile husule geldiğinden şüphe olunursa aşağıdaki maddelerde zikredilen kimseler vak'ayı haber vermeğe mecburdurlar. Kudurmuş veya kuduz şüpheli bir hayvan tarafından ısırılanlarla kuduza müptelâ hastaların veya kuduzdan ölenlerin ihbarı da mecburidir.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 58 — İcrayi san'at eden her tabip 57 inci maddede zikredilen vak'aları kat'î veya muhtemel teşhis vaz'ını müteakip ilk yirmi dört

[1] *127 numaralı matbua zaptın sonuna merbuttur.*

saat zarfında sıhhiye dairesine, Hükûmet veya belediye tabibi bulunmadığı takdirde polis veya jandarma karakoluna hastanın isim ve adresile beraber tahriren veya şifahen haber verir. Polis ve jandarma daireleri ıttıla hasıl eyledikleri bu vak'aları hiç vakit kaybetmeden alâkadar makamlara bildireceklerdir.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 59 — Sari hastalıkların haber verilmesini kolaylaştırmak üzere Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince hazırlanıp arzu eden tabiplere tevzi edilecek ihbarnameler postalarca meccanen naklolunur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 60 — 57 inci maddede yazılan hastalıklara uğrayan birisinin ikametgâhı değiştiğini hastalığı haber vermekle mükellef olanlar öğrendikleri takdirde bu nakli ihbara mecburdurlar.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 61 — Hastane baştabipleri mektep fabrika, imalâthane, hayır müesseseleri, ticarethane ve mağaza, otel, pansiyon, han, hamam, hapishane sahip veya müstecirleri ve müdürleri, apartıman kapıcıları bulundukları mahallede, köy ihtiyar heyetleri köylerinde zuhur eden ve eczacılar, diş tabipleri ve ebeler, hasta bakıcılar, ölü tabutlayan ve yıkayanlar san'atlarını icra sebebile muttali oldukları 57 inci maddede zikredilen vakaları derakap alâkadar makamlara tebliğ ve ihbara mecburdurlar.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 62 — Deniz veya nehirlerde seyrüsefer eden her nevi sefinelerde 57 inci maddedeki vak'alardan biri zuhur ettiği takdirde geminin kaptan ve reisi ilk limanda vak'ayı Hükûmete haber vermeğe mecburdur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 63 — Limanlarda bulunan ve sıhhiye patentası vermekle mükellef olan memurlar 57 inci maddede yazılı hastalıklardan ancak kolera, veba, çiçek, lekeli humma hastalıklarından zuhur etmiş hakikî vak'aları ecnebî gemiler ve ecnebî memleketlerine gidecek Türk gemileri patentalarına işaret ederler. Türkiye limanları arasında seyrüsefer eden Türk gemilerine verilecek patentalara mezkûr maddedeki hastalıklardan her birisinin tahakkuk etmiş vak'aları yazılır.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 64 — 57 inci maddede zikredilenlerden başka herhangi bir hastalık istilâî şekil aldığı veya böyle bir tehlike baş gösterdiği takdirde o hastalığın veya herhangi bir hastalık şeklinin memleketin her tarafında veya bir kısmında ihbarı mecburî olduğunu neşrü ilâna ve o hastalığa karşı bu kanunda mezkûr tedabirin kâffesini veya bir kısmını tatbika Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâleti salâhiyettardır.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 65 — Sari bir hastalık zuhur ettiği veya zuhurundan şüphelenildiği veya sari ve salgın bir hastalıktan vefat vuku bulduğu veyahut vefatın sari ve salgın bir hastalık tesiri ile husule geldiğinden şüphe edildiği ihbar olunur olunmaz Hükûmet tabipleri veya bulunmadığı mahallerde belediye tabipleri mahallinde lâzım gelen tetkikatı icra ve hastalığın muhakkak olup olmadığını ve zuhuru sebeplerinin tahkik ile mafevka iş'ar eyler. Sari hastalıklar tetkikatı yapan tabiplere bütün Devlet kuvvetleri müzaherete mecburdurlar.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 66 — 65 inci maddede zikredilen tahkikat, sari ve istilâî bir maraz zuhuru ihbar olunmadığı ve fakat Hükûmetçe sari bir hastalık vukuundan şüphelenildiği takdirde dahi yapılabilir. Bu suretle sari hastalık tetkikatı yapan sıhhat memurları lüzum gördükleri mahallerde hastaları veya maraz âmillerini ve sebeplerini taharriye salâhiyettardırlar.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 67 — (57) inci maddede zikrolunan sari ve salgın sastalıklar vak'aları hakkında tetkikat yapan tabip bu tetkikatı kolaylaştırmak üzere hastanın yanına girmeğe ve hastayı ve icabına göre evin sair sakinlerini muayeneye ve hastalığın sureti zuhur ve seyrine dair izahat ve malûmat talebine salâhiyettardır. Bu hususta mümaneatı görülenler bu kanunda zikredilen ahkâmı mahsusası mucibince cezalandırılır.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 68 — Tabip bulunmıyan mahallerde Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletinin emri ile sari ve salgın hastalıklar hakkında tetkikat yapmağa, bu husus için yetiştirilmiş, küçük sıhhat memurları mezundurlar.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 69 — Sari ve salgın bir hastalığın vukuu tahakkuk eylediği takdirde sıhhat memurları derakap lâzım gelen tedbirlerin ittihazına ve bütün idarî makamlar bu tedbirlerin tatbik ve icrası hususunda muavenete mecburdurlar.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 70 — Sari ve salgın bir hastalıktan

vefat eylediği zan ve şüphe edilen eşhas üzerinde, alâkadar tabip tarafından lüzum gösterildiği takdirde fethi meyit icra olunabilir.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 71 — Sari ve salgın bir hastalığın hükümferma olduğu veya tehdit edildiği mahallerde Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince bütün cenazelerin defninden evvel bir tabip tarafından muayenesi mecburiyeti ilân edilebilir.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 72 — 57 inci maddede zikredilen hastalıklardan biri zuhur ettiği veya zuhurundan şüphelenildiği takdirde aşağıda gösterilen tedbirler tatbik olunur:

1 - Hasta olanların veya hasta olduğundan şüphe edilenlerin ve hastalığı neşrü tamim eylediği tetkikatı fenniye ile tebeyyün edenlerin fennen icap eden müddet zarfında ve sıhhat memurlarınca hanelerinde veya sıhhî ve fennî şartları haiz mahallerde tecrit ve müşahede altına vaz'ı

2 - Hastalara veya hastalığa maruz bulunanlara serum veya aşı tatbik.

3 - Eşhas, eşya, elbise, çamaşır ve binaların ve fennen intana maruz olduğu tebeyyün eden sair bilcümle mevadın fennî tathiri.

4 - Hastalık neşreden haşarat ve hayvanatın itlâfı.

5 - Memleket dahilinde seyahat eden eşhasın icap eden mahallerde muayenesi ve eşyalarının tathiri.

6 - Hastalığın sirayet ve intişarına sebebiyet veren gıda maddelerinin sarf ve istihlâkinin men'i.

7 - Dahilinde sari ve salgın hastalıklardan biri zuhur eden umumî mahallerin tehlike zail oluncıya kadar set ve tahliyesi.

Reis — Maddeyi kabul edneler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 73 — Kolera ve veba ve ruam musaplarından gayri hastaların evlerinde tecrit edilmelerine müsaade olunur. Yalnız alâkadar sıhhî memurlar tarafından bu tecridin müessir olmasını temin edecek şartların mevcudiyeti kabul edilmiş olmalıdır. Bu takdirde hastaların evlerine bir alâmeti mahsusa vazedilerek hariçle olan ihtilât menedilir. Kolera, veba, ruam musaplarile bulunduğu mahallerde tecridi mümkün ve kafi görülmiyen sair hastalık musapları ve kolera ve vebayi neşir ve sirayet ettirmeleri muhtemel olanlar icap ederse cebrî tecride tabi olurlar. Cebrî tecrit; hastaların veya bu maddede zikredilen şüphelilerin Hükûmetçe tayin edilecek mahallerde, her türlü ihtilâttan memnu olarak ve zabıta mürakabesi altında bulundurulmalarıdır.

Reis — Maddeyi kabul edneler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 74 — Hastaların tecrit ve tedavisine mahsus vasıf ve şartları haiz hususî yerleri olmıyan mektep, fabrika ve imalâthanelerle müteaddit kimselerin bir arada bulunduğu umumî her nevi müessese ve mebanide sari hastalıklara musap kimselerin alıkonulması memnudur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 75 — Kuduz olan veya kudurmuş olduğundan şüphe edilen hayvanlar tarafından ısırılmış olanların vakit kaybetmeden en yakın kuduz tedavi müessesesine izam olunmaları mecburidir. Bunlardan fakir olanların yol masrafları belediye veya köy sandıklarınca ve bu sandıklar veremedikleri takdirde idarei hususiyelerce tediye olunur ve bunlar Devlete ait umumî nakil vasıtalarından meccanen istifade ederler.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 76 — Etrafında bulunanlara sari ve salgın hastalıklardan birini nakle vasıta olduğu muhakkak olan kimseler muvakkaten ve bu zail oluncıya kadar meslek ve san'atlarının icrasından hıfzıssıhha meclisleri kararile menolunur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 77 — Sari ve salgın hastalıklardan birinin hüküm sürdüğü veya tehdit ettiği mahallerde Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletinin tasvibile bütün umumî mahallerde vuku bulacak içtimalar tahdit veya menolunabilir. Bundan başka hastalarla hastalığı şüpheli olanların ve hastalığın sirayet ve neşrine vasıta olabilecek eşyanın fennî tathiratile mahzur ve mazarratı izale edilmeksizin nakillerine ve bütün kara ve deniz ve hava nakil vasıtalarının fennî tathir ve tephire tabi tutulmadan seyrü seferlerine mümanaat edilir.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 78 — Hususî kanuna tevfikan açılmış olan şahıslara ait lâburatuarlarda ve Sıhhat Vekâletince tayin edilecek müessesatı resmiyenin gayrisinde kolera, veba ve ruam mikropları kültürlerinin bulunması memnudur. Diğer sari hastalıklar mikroplarının eyi muhafazasından ve bir mahalden diğerine naklinde yapılacak tekayyüdattan lâburatuar sahipleri mes'uldür.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 79 — Su ile sirayet ettiği fennen muhakkak olan hastalıklardan birinin salgın halinde hüküm sürdüğü mahallerde veya bu mevkilerin etraf ve civarında bulunan umumî banyolar ve kuyular, abdesaneler ve şehir ve kasaba veya köylere gelen suların ve çamaşır yıkamağa mahsus umumî mahallerin ve dere, nehir gibi cari sularla

göl sularından şüpheli olanlarının istimali menolunur.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 80 — Askerî kuvvetler arasında veya askerî müesseselerde 57 inci maddede mezkûr sari ve salgın hastalıklardan biri zuhur ettiği takdirde bu kanunda zikredilen tedabirin ifasına hususî teşkilâtı sıhhiyeleri mecburdur. Bu hallerde Millî Müdafaa Vekâleti vukuatın zuhur ve seyrinden Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletini daimî surette malûmattar edecek ve halkı sirayetten korumak için müştereken ittihaz ve kabul edilecek tedbirleri tatbik eyliyecektir. Sıhhat Vekâletince halk arasında görülen sari hastalıklar vak'alarından Millî Müdafaa Vekâleti vaktinde haberdar edilir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 81 — Sari ve salgın hastalıklar amillerile bulaştığı muhakkak veya şüpheli olupta tathiri ve tephiri masarifi kiymetinden ziyadeye baliğ olacağı anlaşılanveya tephir ve tathiri mümkün görülmiyen eşya ve mevadı saire imha olunur. Tathir ve tephir masarifi kıymetinden ziyadeye baliğ olacağı anlaşılan eşyanın sahibi tarafından arzu edildiği takdirde tathir masarifi kendisi tarafından deruhte edilerek tathiri icra edilir. İmha edilen mevat ve eşya Hükûmetçe her kimin elinden alınmış ise belediye ve köy ihtiyar heyetlerince tayin edilecek bedeli o şahsa tazmin olunur.

Kemal B. (Adana) — Efendim, bunun için bir tahsisat var mıdır, bu para nereden verilecek?

Sıhhiye Vekili Dr. Refik B. (İstanbul) — Emrazı sariye tahsisatı vardır.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 82 — Sari ve salgın hastalıklardan birinden vefat edip hususî tedabire tabi olarak defni iktiza eden cenazeler alâkadar memurların nezareti altında tabutlanıp defnolunurlar.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 83 — Cebrî tecride tabi olarak müessesatta veya evlerinde tecrit edilen kimselerle 76 ıncı maddede zikredilen şahıslardan mühtaç olanlarının kendileri ve ailelerinin iaşeleri masarifi Hükûmetçe tesviye edilir.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 84 — Sari hastalıkların zuhur ve intişarına mani olmak üzere münasip fasılalarla umumî mebaninin, nakil vasıtalarının, otel, han ve her nevi temaşa yerleri ve saire gibi içtima yerlerinin veya lüzum görülecek sair müessesatın neşir ve ilân edilecek şartlar dahilinde tathir ve tephirine ve hastalık nakleden haşarat ve hayvanatı itlâf etmeğe Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâleti mezundur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 85 — Müstamel elbise, ev eşyası ve sairenin fennen tathir edilmeden satılması memnudur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 86 — İçinde sari ve salgın hastalıklardan biri çıkan binalarla bitişik binalar sahipleri hastalığın izalesine hâdim ve yayılmasına mani olmak üzere sıhhiye memurlarının gösterecekleri sıhhî mahzurları ıslaha mecburdurlar. Sahipleri yapmazsa Hükûmet veya belediyelerce yapılıp, masarifi, maliye memurlarınca, tahsili emval kanununa tevfikan tahsil olunur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 87 — Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince 57 inci maddede zikredilen hastalıkların her birine karşı yapılacak mücadele tedbirlerini ve tathirat ve tephirat ve itlâfı haşarat ve hayvanat usullerini ve tathirata tabi binalar ve eşya ve sairenin ne zamanlarda ve ne suretle tephir ve tathir edileceklerini mübeyyin bir nizamname neşrolunur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 88 — Türkiye dahilinde her fert çiçek aşısı ile mükerreren aşılanmağa mecburdur. Bu aşının icrası, tarzı ve vesikaların ne suretle ita olunacağı ve aşılarının fennen geri bırakılması icap eden kimseler 87 inci maddede yazılan nizamnamede zikredilir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 89 — Türkiye hudutları dahilinde doğan her çocuk doğumu takip eden ilk dört ay zarfında aşılanır. Çocuğun peder ve validesi aşı mecburiyetinin ifa edilmesinden ayni suretle mes'uldürler. Ebeveyni olmıyan çocuklar veya ebeveyni nezdinde bulunmiyan çocuklar için çocuğu bakmak üzere kabul eden şahıslar veya müesseseler müdürleri mes'uldürler.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 90 — Otuz yaşına kadar olan her şahıs çiçek aşısını beş senede bir tekrar ettirmeğe mecburdur. Çiçek salgını vukuunda sıhhat memurları tarafından lüzum görülecek bütün eşhasa çiçek aşısı tatbiki mecburidir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 91 — Çiçek aşısı Hükûmetçe hazırlanır ve meccanen tevzi ve tatbik olunur.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 92 — Askerî makamlar, askerî hizmetlerini ifa esnasında ve kanunen muayyen olan müddetlerde askerlerin çiçke aşılarını muntazaman ifaya mecburdurlar.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 93 — Ticarî ve sınaî bütün müesseseler sahipleri müstahdemlerini kendi vesaitile kanunun gösterdiği müddetlerde çiçek aşısı ile aşılamağa mecburdurlar.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 94 — Kanunî mühlet zarfında mükerreren aşılandığını vesikalarla ispat edemiyenlerin Devlet, belediye hizmetlerinde veya hususî ve umumî ticaret ve sanayi müesseselerinde, büyük çiftliklerde istihdamı veya mekteplere kabulü memnudur.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 95 — Sari hastalıklara karşı kullanılan her nevi serum ve aşılar Hükûmet tarafından izhar edilir. Hariçten getirilenlerin Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince tayin olunan vasıf ve şartları haiz olmaları mecburidir. Dahilde beşerî serum ve aşı imali Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletinin müsaadesine ve mürakabesine tabidir. Bu müesseselerin vasıfları ve şartları Vekâletçe tayin olunur.

Reis — Maddeyi kabul edneler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 96 — Kuduz aşısı ihzar ve tatbiki için iktiza eden müesseseler Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince veya onun müsaade ve mürakabesi altında resmî teşkilâtı tarafından açılır ve aşı meccanen tatbik olunur.

Reis — Maddeyi kabul edneler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Üçüncü fasıl

Sıtma ile mücadele

MADDE 97 — Sıtmalı olduğu Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince neşir ve ilân edilecek mahallerde sıtmanın her türlü şekillerinin 58, 59, 60, 61 inci maddelerde musarrah olduğu veçhile ihbarı mecburidir.

Reis — Maddeyi kabul edneler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 98 — Sıtma mücadelesi, hususî kanununa ve talimatnamelerine tevfikan icra olunur. Askerî makamlar Sıhhat Vekâletince kabul edilen esaslar dahilinde askerî kıtaat ve teşkilâtta sıtma mücadelesi yaparlar ve yapılan tedbirleri sıtma mücadele reislerine veya sıhhat müdürlüklerine bildirirler.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Dördüncü fasıl

« Trahom » ile mücadele

MADDE 99 — Ahalisinin büyük bir kısmının trahom hastalığına müptelâ olduğu tahakkuk eden mahallerde Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâleti tarafından mücadele heyetleri teşkil edilir ve iktiza eden müesseseler açılır. Buralarda hastalığın tedavisi için hastalar üzerinde yapılacak bütün tedbirler ve ameliyeler meccanen icra olunur.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 100 — Trahomlu olduğu Vekâletçe neşrü ilân edilecek mahallerde trahom hastalığının ve ihtilâtlarının 58,59,60,61 inci maddelerde tasrih edildiği üzere ihbarı mecburidir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 101 — Trahom mücadele mıntakalarında teşkil edilecek heyetler bütün ahaliyi muayene ve tescile ve trahoma müptelâ olduğu anlaşılan hastaları tedavi maksadı ile müesseselere celbe ve iktiza eden tedaviyi tatbika salâhiyettardır.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 102 — Gerek trahom mücadele mıntakalarında ve gerekse memleketin sair aksamında trahomun sari devresine musap olan hastaların bu devre devam ettiği müddetçe mektep, fabrika, imalâthane veya sair resmî, hususî müessesata devamları menolunur. Trahom mücadele mıntakalarındaki çocukların tedrisatı için Sıhhat ve Maarif Vekâletlerince müştereken hususî tedbirler ittihaz olunur.

Askerî makamlar Sıhhat Vekâletince kabul edilen esaslar dahilinde askerî kıtaat ve teşkilâtta trahom mücadelesi yaparlar ve yapılan tedbirleri mahallerindeki sıhhat memurlarına bildirirler.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Beşinci fasıl

Zührevî hastalıklarla mücadele

MADDE 103 — Vücudun hangi kısmında ve ne şekilde tezahür ederse etsin frengi, belsoğukluğu ve yumuşak şankre müptelâ her şahıs kendisini Türkiyede san'at icrasına mezun bir tabibe tedavi ettirmeğe mecburdur. Çocukları tedavi ettirmek mecburiyeti ana ve babalarına veya bu çocuklara bakan ve himaye eden kimselerle mü-

esseselere racidir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 104 — San'atını icraeden her tabip her ay nihayetinde protokol defterlerindeki kayitlara nazaran o ay zarfında kendilerine müracaat eden frengili hastaların ismini, yaşını ve hastalığının devrini, evvelce bir tabip tarafından tedavi edilip edilmediğini Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletine bildirmek üzere bulunduğu mıntakanın Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Müdürlüğüne yazı ile bildirir. Mahrem olarak alınacak bu ihbaratı ifşa eden memurlar hakkında Devletin mahrem kayitlarını ifşa ve vazifei memuriyetini sui istimal etmenin istilzam ettiği mücazat tayin olunur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 105 — Frenği ve belsoğukluğu ve yumuşak şankırı müptelaları bütün resmî sıhhat müesseselerinde veya Hükûmet ve belediye tabipleri tarafından parasız tedavi edilir.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 106 — Zührevî hastalıklardan birile musap olduğundan şüphe ve bu hastalıkları etrafına neşrü tamim ettiğinden endişe edilen kimseleri muayeneye sevk ve sıhhî hallerine dair birer rapor talep etmeğe alâkadar sıhhat ve içtimaî muavenet müdürleri ve Hükûmet tabipleri mezundurlar. Bu gibi şahıslar arzu ettikleri takdirde kendilerini hususî bir tabibe muayene ettirerek ondan alacakları raporu ibraz edebilirler. Bu hususta imzasız ve adressiz ihbarat mesmu olamaz.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 107 — Zührevî bir hastalığa müptelâ olduğu tahakkuk ederek hastalığı etrafına neşir ve sirayet ettirdiğinden şüphe edilen kimseler cebren tedaviye sevkolunabileceği gibi hastalığın sirayetine mani olmak üzere bir hastanede tecrit ve tedavi altına alınabilir. Bu hususta kuvvei cebriye istimali dahi caizdir.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 108 — Zührevî hastalıklardan birine musap hastalardan biri tedaviyi ikmal etmeden ortadan kaybolduğu takdirde tedavi eden tabibi, mıntakası Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Müdürlüğüne yazı ile malûmat vermeğe mecburdur. Sıhhat müdürleri tedaviden ayrılan bu hastanın diğer bir tabip tarafından veya her hangi resmî müessesede tedavi edilip edilmediğini icap ederse bizzat hastanın kendisinden izahat alarak tahkika ve tedavi edilmediği tahakkuk edenleri 107 inci madde mucibine tedaviye sevka mezundur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 109 — Her tabip tedavisi altında bulunan zührevî hastalıklar musaplarının ellerine bu hastalığın tehlikesini ve sirayet yollarını bildirecek, nümunesi Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince tespit edilmiş bir (vesayayı sıhhiye varakası) vermeğe mecburdur. Hasta çocuk olduğu takdirde bu izahat ve vesaya varakası hastanın ana ve babasına ve olmazsa sair yakınına verilir.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 110 — Zührevî hastalıklardan birine düçar olduğunu bildiği veya görünüşe nazaran ve yahut tedavisi altında bulunduğu tabiplerinin izahatile bu hastalıklardan birine müptelâ olduğunu bilmesi lâzım geldiği halde hastalığı bir diğerine sirayet ettirenler hakkında bu kanunda mezkûr mücazat tatbik olunur. Takibat için alâkadarın şikâyeti lâzımdır. Hastalığın zuhurundan itibaren altı ay hitamında mururu zamana tabi olur. Firengili bir çocuğun firengiye musap olduğunu bildiği halde salim bir süt anneye emzirtmek memnudur.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 111 — Ahalisinden bir kısmının frengiye musap olduğu anlaşılan veya şüphe edilen mıntakalarda Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâleti tarafından mücadele heyetleri teşkil ve lâzım gelen müesseseler açılır.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 112 — Frengi mücadele heyetleri, mıntakaları dahilinde bütün ahaliyi muayene ve tescile ve frengiye müptelâ olduğu anlaşılan hastaları tedavi maksadile müesseselere celp ve iktiza eden müdavatı tatbika salâhiyettardırlar.

Askerî kıt'alarla teşkilâtta zührevî hastalıklarla mücadele askerî makamlarca temin olunur. Sirayet devresinde zührevî hastalıklar musapları fennî usulle tedavi edilmedikçe terhis edilmez. Askerlik esnasında frengili olduğu tespit edilenlerin künye defterleri, gördükleri tedavi tarzı hakkındaki malûmat ile beraber Müdafaai milliye Vekâletince Sıhhat Vekâletine gönderilir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Altıncı fasıl

Veremle mücadele

MADDE 113 — Akciğer ve hançere vereminin her sari şekline musap olanlarla veremin her hangi seriri şekline musap olarak vefat edenlerin isim ve adreslerile ihbarı mecburidir. Musaplar sekiz gün ve vefatları yirmi dört saat zarfında hastalığı veya ölümü teşhis ve tespit eden her tabip tarafından en yakın sıhhiye dairesine şifahen

veya tahriren ihbar edilir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 114 — Veremli hastanın ikametgâh değiştirmesi halinde nakilden haberdar olan tabip derakap keyfiyeti ve nakledilecek mahalli evvelce hastayı haber verdiği sıhhiye dairesine ihbara mecburdur.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 115 — Hastanelerde, doğum evlerinde, hapisanelerde sair resmî veya hususî müessesatı sıhhiye ve hayriyedeki bütün veremli hastalarla buralarda vukua gelen verem vefiyatı yirmi dört saat zarfında o müessesenin müdürü tarafından ihbar edilir.

Askerî kıtaat ve teşkilâtta tedavi edilen veya vefat eden veremliler buralardaki askerî tabipler tarafından ve mensup oldukları kumandanlıklar vasıtasile alâkadar sıhhat makamlarına ihbar olunur.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 116 — Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince küşat edilen verem dispanserlerinin mevcut olduğu mahallerde verem musaplarının doğrudan doğruya dispanser tababetine ihbar edilmesi vekâletçe neşrü ilân edilir.

Reis — Maddeyi kabul edneler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 117 — Resmî bakteriyoloji lâboratuarları veremlilere ait olup tabipler tarafından gönderilen maddeleri meccanen muayene ve neticesini gönderen tabiplere iş'ar ederler.

Reis — Maddeyi kabul edneler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADD 118 — Hükûmet veya belediye tabiplerinin veya tabibi müdâvilerinin talebi üzerine veremlilerin ikametgâhları ve eşyaları meccanen tathir ve tephir olunur.

Reis — Maddeyi kabul edneler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 119 — Sari şekilde verem hastalığına musap olduğu tebeyyün eden ve etrafında bulunan kimseleri intana düçar edeceğinden şüphe olunan hastaları hastane veya sair bir müessesede tecrit veya tedaviye veya meslek ve san'atları dolayısile küçük çocukları verem intanına düçar edecekleri tahakkuk edenleri meslek ve san'atlarını icradan men'e Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâleti salâhiyettardır.

Reis — Maddeyi kabul edneler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 120 — Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâleti fennen lüzum göreceği eşhasa veremden vikayeye matuf tedbirleri tatbika mezundur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 121 — Veremle mücadele cemiyetlerine ait müesseselerle bu cemiyetler tarafından tatbik edilen mücadele tedbirleri Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletinin mürakabesine tabidir.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Yedinci fasıl

Geçen fasıllar arasında müşterek hükümler

MADDE 122 — Evlenecek erkek ve kadınlar evlenmeden evvel tıbbî muayeneye tabidir. Bu muayenenin sureti icrası ve teferruatı hakkında Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince bir nizamname neşrolunur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 123 — Frengi, belsoğukluğu ve yumuşak şankırı ve cüzama ve bir marazı akliye müptelâ olanların evlenmesi memnudur. Bu hastalıklar usulü dairesinde tedavi edilip sirayet tehlikesi geçtiğine veya şifa bulduğuna dair tabip ra poru ibraz olunmadıkça musapların nikâhları aktolunmaz.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 124 — İlerlemiş sari vereme musap olanların nikâhı altı ay tehir olunur. Bu müddet zarfında salâh eseri görülmezse bu müddet altı ay daha temdit edilir. Bu müddet hitamında alâkadar tabipler her iki tarafa bu hastalığın tehlikesini ve evlenmenin mazarratını bildirmeğe mecburdur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 125 — Süt annelik yapacak kadınlar zührevî hastalıklarla sari vereme ve cüzama musap olmadıklarını müsbit tabip raporları alırlar. Raporlar her altı ayda bir tecdit olunur. Bu raporu olmıyan kadınların süt annelik etmesi ve rapor talep etmeden her hangi bir kadının süt anneliğe kabul edilmesi memnudur. Resmî tabipler süt annelik edecek kadınları meccanen muayene ve raporlarını ita ederler.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 126 — Yenilecek ve içilecek şeyler satan veya veren yahut taharet ve nezafete müteallik san'atlar ifa edenler her üç ayda bir kendilerini muayene ettirerek bir sıhhî rapor almağa mecburdurlar. Bunlardan devrei sirayette frenği ve sari verem ve cüzama müptelâ olanlarla halkın istikrah ve nefretini mucip bir cilt hastalığına duçar olanlar san'atlarını icradan menolunurlar.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 127 — 126 mcı maddede zikrolunan sıhhî muayene meccanen belediye tabipleri tarafından yapılır. Belediye tabipleri bulunmıyan yerlerde bu vezaife Hükûmet tabipleri tarafından icra olunur. Mahallî belediyelerince hangi meslek ve san'at erbabının muayeneye tabi olduğu 266 mcı maddede zikredilen nizamnameye dercolunur.

Reis — Maddeyi kabul edneler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Üçüncü bap

Umumî kadınlar hakkında ahkâm

MADDE 128 — Sıhhat ve İçtimaî Muavenet ve Dahiliye Vekâletleri müştereken bir nizamname neşrederek umumî kadınlar ve evlerin tabi olacakları hükümler ve bu fuhuş yüzünden intişar eden hastalıkların ve bilhassa zührevî hastalıkların sirayetine mani olacak tedbirleri tespit ve yine müştereken tatbik ederler. Umumî kadınlarla umumî evler ve bunlara benzer mahaller bu nizamnamede tarif ve tahdit olunacaktır.

Reis — Maddeyi kabul edneler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 129 — Fuhşu san'at ve maişet vasıtası ittihaz eden kadınlardan zührevî hastalıkların her türlü eşkâline, cüzam, cerp, empetigo, entertirigo, müterakki verem veya Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletinin fennen lüzum göreceği sair hastalıklara musap olanların san'atlarının icrasına icap ederse kuvvei cebriye istimali ile mümaneat olunur. Bunlar lüzum görülürse bir müessesede tecrit ve tedavi edilir.

Reis — Maddeyi kabul edneler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 130 — Umumî evlerde her nevi ispirtolu içkilerin istihlâki memnudur.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 131 — Fuhuş sebebile intişar eden hastalıklara karşı tedabir ittihazı masarifi belediyelere aittir. Bu husus için umumî evler sahiplerinden 128 inci maddede zikredilen nizamnamede gösterilecek bir ücret alınabilirse de umumî kadınlardan şahsen her nevi resim veya ücret cibayeti usulü mülgadır.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 132 — Umumî kadınlara müteallik gerek ahlâkî ve gerek intizamı umumî noktai nazarından yapılacak takibat ve sağirlerin fuhuş telkinatından vikayesi mahsus kanunlarma tevfikan ait olduğu daireler tarafından icra olunur.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Dördüncü bap

Muhacerete ait sıhhî işler

MADDE 133 — Türkiyede tavattun etmek üzere topluca ve kafile halinde gelen ecnebî tabiiyetindeki şahıslar veya tabiiyetini terkederek Türkiye tabiiyetine dahil olmak istiyen muhacirler Sıhhat ve İçtimaî Muavenet ve Dahiliye Vekâletlerince müştereken tayin edilecek hudut kapılarından veya limanlarından memlekete dahil olurlar. Türkiyede azamî üç ay kalmak veya tavattun etmek istiyen ecnebilerle tabiiyetini terkederek Türk tabiiyetini kabul etmek istiyen şahıslar münferiden veya bir aile halinde geldikleri takdirde her taraftan memlekete dahil olabilirler.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 134 — 57 inci maddede zikredilen sari ve salgın hastalıklardan veya zührevî hastalıklardan birine musap olanlar, cüzam, trahom ve Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince tayin olnacak hastalıklardan birine düçar olanların ve mecnunların ve fuhuşla me'lûf kadınların 133 üncü maddede mezkûr kimseler meyanında memlekete girmesi memnudur.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 135 — 134 üncü maddedeki memnuiyete ait istisnalar ve bütün muhacirlere veya tavattun etmek üzere gelen ecnebilere tatbik edilecek sıhhî tedbirler ve bunların iskân edilecekleri mahallere kadar sevk ve mürakabeleri tarzları Sıhhat ve İçtimaî Muavenet ve Dahiliye Vekâletlerince müştereken tespit olunur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 136 — 134 üncü maddede zikredilen hastalıklardan birine musap olan şahısları getiren gemiler ve şimendifer idareleri bunları tekrar getirdikleri yerlere iadeye veya sıhhat memurları tarafından müşahede, tecrit ve tedavi altına alınmak üzere bu memurlar tarafından gösterilecek mahalle kadar sevka mecburdurlar. Bu husustaki masarif bu nakil vasıtaları idarelerine aittir.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 137 — Ecnebî memleketlerden gelen her vapur kaptanı sıhhî muamele esnasında hudutlar ve sahiller sıhhat memurlarına limana çıkacak yolcuların ve kara ile ihtilât edecek taifenin ve topluca ve kafile halinde Türkiyeye gelmek üzere bulunan eşhasın isimlerini bildiren bir liste verecek ve bunların içinde hasta mevcut olduğu takdirde gemi tabibinin tasdikile musap olduğu veya musabiyetinden şüphe edildiği hastalık bildirilecektir.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 138 — Topluca ve kafile halinde muhacir nakleden Türk ve ecnebî gemilerin hükûmetlerince musaddak bir tabibi ve hastalık ve müstacel ahvalde kullanmağa mahsus ecza ve tıbbî levazımı almalıdır. Vapurların her tarafı ve bilhassa muhacirlerin bulunduğu mahaller gayet temiz ve sıhhî şeraiti haiz olacak ve muhacirler hava şedaidinden mahfuz olarak nakledilecektir.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Beşinci bap

Gemiler, demiryolları ve sair nakliyat vasıtaları sıhhî işleri

MADDE 139 — Yolcu taşıyan Türk gemilerinde hususî kanunda gösterilen şartlar dahilinde istihdam edilecek tabiplerin Türkiyede san'at icrasına mezun ve Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince tasdik edilmiş olması lâzımdır. Bu tabipler gemi tabipliğine tayin olunmak için bu bapta neşredilecek talimatnameye tevfikan Vekâletçe bir imtihana tabi tutulurlar ve imtihanda muvaffak olanlara gemi tabipliği vazifesini ifa edebileceklerini mübeyyin bir vesika verilir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 140 —139 uncu maddede zikredilen vesikayı hamil olmıyan tabiplerin gemi tabipliklerinde istihdamı memnudur.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 141 — Yolcu gemilerinde bulunması lâzım gelen ilâç ve tıbbî levazım ile hasta tedavisi için tefrik edilen mahaller ve bu gemilerin şerait ve yolcu mahallerinin sıhhî vasıfları ve izdihama mani olacak ve yolcuların selâmet ve emniyetini temin eyliyecek tedbirler Sıhhat ve İçtimaî Muavenet ve İktısat Vekâletlerince müştereken bir nizamname ile tespit olunur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 142 — Gemi tabipleri gemi dahilindeki mürettebat ile üçüncü sınıf yolcuları ve deniz tutması, kaza veya sari hastalık vukuunda diğer sınıf yolcuları meccanen tedaviye mecburdur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 143 — Gemi tabipleri musaddak bir defter tutarak her seferdeki sıhhî vak'aları, hastalananların esamî ve hastalıklarını, ve yapılan tedaviyi umumiyetle geminin sıhhî hallerini kayit ve imza ve kaptana tasdik ettirir. Bu defter seferden mebde limanına avdette orada sahiller sıhhî işlerine nezaretle mükellef memurlara ibraz olunur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 144 — Gemi tabibi memleketi sari ve salgın hastalıklardan korumağa matuf tedbirleri teshil ve bu hususta ait olduğu makamlarca verilecek emirler ve talimatın icrası ile mükelleftir.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 145 — Gerek uzun sefer yapan ve gerekse limanlar dahilinde veya kısa mesafeler içinde veya nehirlerde işliyen her nevi merakip sahiller sıhhî işlerine nezaretle mükellef memurlar tarafından mürakabeye tabidir. Gemilerin kaptanları veya reisleri sari ve salgın hastalıkların zuhuruna mani olmak üzere gerek gemilerde ve gerekse mürettebata tatbikına bu makamlarca lüzum gösterilecek tedbirlere riayetle mükelleftir.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 146 — Demiryolu, tramvay, otobüs ve omnibüs gibi umumî nakil vasıtaları vagon ve arabalarında sari ve salgın hastalıkların intikal ve sirayetine mani olmak üzere tatbikına sıhhî memurlarca lüzum gösterilecek tedbirlerin ifasına, bu nakil vasıtaları idareleri mecburdurlar. Şahıslara ait ve fakat umumî nakil işlerinde kullanılan vasıtalar sahipleri dahi ayni mecburiyete tabidirler.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 147 — Sari ve salgın hastalıklara müptelâ şahıslar ancak sıhhat memurlarının müsaadesi ile ve bu husustaki kaidelere riayet etmek şartı ile umumî nakil vasıtaları ile naklolunabilir. Müsaadesiz umumî nakil vasıtaları ile sari hastalık musaplarının nakli memnudur.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 148 — Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince görülecek lüzum üzerine sari ve salgın hastalıkların zuhur ettiği mahallerden gelen yolcu ve eşyanın muayenesi için şimendifer istasyonlarında muayene mevkileri tesis olunur.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 149 — Şifendifer idarelerince büyük demir yolu istasyonlarında ve yolcu katarlarında kaza ve müstacel hastalık vak'alarında istimal edilecek levazım ve mevadı tıbbiyenin hazır bulundurulması mecburidir.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 150 — Gemi süvarileri ve çarkçı ve dümencileri, demiryolu makinistleri, otomobil ve otobüs şoförleri veya lüzum görülecek sair vesaiti nakliye müstahdemininin hizmete duhulden evvel bedenî, aklî, ruhî, ve basarî, üznî muayenelerinin icrasına müteallik olmak üzere hususî hükümler vazedilecek ve bu muayenelere tabi olmadan hiç

bir şahıs bu gibi hizmetlere kabul edilmiyecektir. Bu muayeneler resmî sıhhat müesseseleri tarafından meccanen yapılır.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Altıncı bap

Çocuk hıfzıssıhhası

Birinci fasıl

Çocukluk ve gençlik koruması

MADDE 151 — Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâleti küçük cocuk hıfzıssıhhası ve bunlarda görülen vefiyatın azaltılması için lâzımgelen müesseseler açarak idare eder ve çocuk hıfzıssıhhası faydalarının halk arasında intişar ve tatbikını teshil edecek tedbirleri ittihaz eyler.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 152 — İlkaha mani veya çocuk düş şürmeğe vasıta olup Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince tayin olunacak alât ve levazımın ithal ve satışı memnudur. Bunların tababette müstamel envaı Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletinin tayin edeceği şartlar dairesinde ithal edilir ve eczanelerde reçete ile satılır.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 153 — Devletin resmî müesseselerinde doğum yardımı meccanidir. Sıhhî ahvali daha fazla kalmayı istilzam etmiyen vakayide lohosaların doğumdan sonra müesseselerde bir hafta alıkonulması mecburidir.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 154 — Hükûmet ve belediye tabipleri ve ebeleri fakir kadınların doğurmasında meccanen yardıma mecburdurlar.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 155 — Kendisi ve çocuğunun sıhhatı için bir zarar husule getirmiyeceği bir tabip tarafından tahriren tasdik edilmedikçe kadınların doğumlarından mukaddem üç hafta ve doğurmasını müteakip yine üç hafta zarfında fabrika, imalâthane ve umumî ve husuşî müesseselerde çalışması ve çalıştırılması memnudur.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 156 — Bu kanunun neşrinden sonra berhayat çocuğu altı veya altıdan fazlaya baliğ olan kadınlara Devletçe mükâfatı naktiye verilmesi için her sene Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâleti bütçesine bir faslı mahsus açılır. Arzu edenlere naktî mükâfat yerine ihdas edilecek bir madalya verilir. Bu kanunun neşri tarihinde berhayat altı veya daha ziyade çocuğu olan kadınlara dahi bu madalya verilir.

Hasan Fehmi B. (Gümüşane) — Efendim, mucibi şükran olan bu maddeyi tam ve kâmil tatbik edebilmek için Sıhhiye Vekâleti bunun karşılığını, kuvvei müeyyedesini beraber getirseydi daha güzel olurdu. Oda muayyen sinni tecavüz edip te henüz evlenmiyen bekârlardan bir vergi ahzı.. *(Kahkahalar) (Alkışlar)*

Reis — Efendim; maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 157 — Süt ninelik edecek kadınlar kendi çocuklarının yedi aylıktan fazla olduğuna dair resmî vesikalar ibraz etmedikleri ve kâfi emzirme kabiliyeti mevcut olmadığı takdirde süt ninelik etmelerine müsaade edilmez. Süt annenin çocuğu yedi aylıktan küçük olduğu halde bunun başka kadın tarafından emzirildiği ispat olunmak lâzımdır. Bu vesikalar süt annelerin 125 inci maddede gösterilen muayenesi esnasında talep edilir.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 158 — Yedi yaşından aşağı olan metrûk, öksüz veya babası ve anası hayatta çocukları gerek para ile ve gerek parasız kabul ederek bakan resmî ve hususî bütün müesseseler Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletinin mürakabe ve teftişine bağlıdır. Bu tarzdaki müesseselerin küşadı sahipleri tarafından Vekâlete ihbar olunur.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 159 — Nezdine yedi yaşından aşağı çocukları para mukabilinde bakmak üzere alan eşhasın evvelâ mahallî belediyesinden müsaadei mahsusa alması mecburidir. Belediye heyeti sıhhiyesince bu gibi eşhasın ikametgâhı ve sair şartları muvafık görüldüğü tasdik edilmeden bu müsaade ita edilmez. Bu gibi eşhasın ikametgâhları da 158 inci maddede bahsedilen teftişe tabidir.

Reis — Kabul edenler. ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 160 — Kabul ettikleri çocukların sıhhat ve hayatlarını muhafaza için lâzım gelen vasıtalar noksan olur veya çocukların sıhhat ve hayatını düçarı tehlike eden mahzurlar mevcut bulunursa 158 ve 159 uncu maddelerde zikredilen müesseseler ve şahıslar, sıhhat memurlarının tahrirî ihtarlarile bu noksanlar ve mahzurları izaleye mecburdurlar. Bu ihtarları on beş gün zarfında icra ettirmiyenlerin çocukları neztlerinde bulundurmalarına müsaade edilmez ve müesseseleri kapatılır.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 161 — Metruk çocukları altı yaşını ikmal edinciye kadar mahallî belediyeleri, belediye olmıyan yerlerde köy heyeti ihtiyariyeleri himayeye mecburdurlar. Hususî müesseseleri olmıyan

yerlerde belediyeler bu çocukları icap ederse bir ücret mukabilinde bakılmak ve büyütülmek üzere aileler nezdine verirler. Altı yaşından sonra bu çocukların himayesi ve tahsil ettirilmesi Maarif Vekâletince deruhte olunur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 162 — Nüfusu on binden fazla olan mahallerde belediyeler bir "Süt çocuğu muayene ve müşavere evi,, tesis ederler. Bu müesseselerin vasıf ve şartları ve vazifeleri Sıhhat Vekâletince tayin olunur. Nüfusu kırk binden fazla olan mahallerde bunlara merbut olmak üzere bir "süt damlası,, tesis edilir. Nüfusu yüz binden fazla olan mahallerde bu müesseseler ihtiyaca göre tezyit olunur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 163 — Bilûmum mekteplerin bina ve sıhhî şartları ve sair salgın hastalıklardan vikayeleri hususları Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletinin mürakabesi altındadır. Yalnız talebenin şahıslarına ait sıhhî mürakabe bu mekteplerin tabi oldukları makamlar, cemiyetler veya şahıslar tarafından ifa edilir.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 164 — Alelûmum mekteplerde muayyen fasılalarla talebenin beden, ruh ve göz ve kulaklarına ait muayeneler mekteplerin hususî tabipleri tarafından icra ve her talebeye mahsus ayrı kayit varakalarına tespit olunur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 165 — On yaşından aşağı çocuğun babası, anası veya öksüz olanlarda sair hısımları tarafından hayat ve sıhhatı ve ahlâkını tehlikeye maruz bırakacak fena muameleye, teşviklere veya cebre düçar olduğu takdirde bunların belediye veya Devlet müesseselerine kabul edilmek üzere nezdinde bulunduğu kimselerden ayrılması caizdir.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 166 — On iki yaşından aşağı çocukların yanlarında ebeveyni veya velileri olduğu halde dahi meyhanelere girmesi ve on sekiz yaşından aşağı gençlere her veni ispirtolu içki verilmesi veya satılması memnudur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 167 — On iki yaşından aşağı çocukların, sinema ve tiyatro ve dans salonu ve bar gibi mahallere getirilmesi ve kabul edilmesi memnudur. Altı yaşından yukarı olanların gündüzün terbiyevî veya hususî mahiyette olan sinema veya tiyatrolara getirilmesine müsaade olunabilir.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 168 — Her şehir ve kasaba belediyeleri o şehir ve kasabanın vüs'at ve nüfusunun adedine göre icap eden büyüklükte küçük çocukların temiz hava almasına mahsus bir veya müteaddit bahçeler ve spor meydanları vücuda getirmeğe mecburdurlar.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 169 — Kız liselerinde ve orta tahsilli kız mekteplerinde mektep idarelerince münasip görülecek sınıflarda talebeye fennî çocuk bakımı usulleri nazarî ve amelî surette öğretilmek üzere haftada lâakal bir saatlik mahsus bir ders küşat olunur.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci fasıl

Süt hakkında

MADDE 170 — Her ne şekilde olursa olsun süt ticareti yapanlar veya satılmak üzere süt istihsal edenler mahallî belediyesinden bir müsaade almak mecburiyetindedirler.

Müsaade vermek için belediyelerce memurini sıhhiye vasıtasile süt istihsaline mahsus mahallin şart ve vasıfları veya süt satacakların vasıtaları ve levazımı teftiş ve tetkik olunur.

Hayvanların sağlık zabıtası hakkındaki kanunun 43 üncü maddesi hükmü mahfuzdur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 171 — Sütlerin nevileri ve vasıfları ve süt mamulâtının istihsaline ve satışına mahsus mahallerin ve levazımın sıhhî şartları Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâleti ile İktısat Vekâletince müştereken tespit ve belediye emirleri şeklinde neşrolunur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 172 — 170 inci maddede zikredilen müsaade, istihsal mahallerinin emirlere muvafık şartları haiz olmaması veya satış vasıta ve levazımının noksanı sebebile reddolunacağı gibi verilmiş olan müsaade bu nizamlara muhalif vaziyet hudusunda geri alınabilir.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Yedinci bap

İşçiler hıfzıssıhhası

MADDE 173 — On iki yaşından aşağı bütün çocukların fabrika ve imalâthane gibi her türlü san'at müesseselerile maden işlerinde amele ve çırak olarak istihdamı memnudur.

On iki yaş ile on altı arasında bulunan kız ve

erkek çocuklar günde azamî sekiz saatten fazla çalıştırılamaz.

Akçoraoğlu Yusuf B. (İstanbul) — Teklifim var efendim.

YÜKSEK REİSLİĞE

Sıhhiye Encümeninin 173 üncü maddesinin kabulünü teklif ederim.

İstanbul
Akçoraoğlu Yusuf

Ali Rıza B. (Mardin) — Efendim, Yusuf Akçora Beyefendinin Sıhhiye Encümeninin 173 üncü maddesini teklif ederim diye vermiş oldukları takrirde mezkûr madde şu hükümleri göstermektedir.

(12 yaşından aşağı bütün çocukların her türlü san'at müesseselerile maden işlerinde amele ve çırak olarak istihdamı memnudur. 12 yaş ile 16 arasında bulunan kız ve erkek çocuklar günde azamî sekiz saatten fazla çalıştırılamaz) diyor. Halbuki İktisat Encümenimiz memleketimizin içtimaî ve iktısadî vaziyetini düşünerek bir takım yerlerde 12 yaşından aşağı olan çocukların san'at müessesesi itlak edilmiyecek ve gayri sıhhî mahallerde çalışmak zaruretinde kaldığını düşündü. Bilfarz her hangi bir bakkal dükânında, bir gazinoda 12 yaşından aşağı ve o günkü ekmeğini çıkarmak istiyen ve kimsesiz bulunan validesine bakmak zaruretinde kalan bir çocuğun da bu vaziyetinin daha mühlik bir hale sokulmaması ve yollarda el açarak dilenmemesi için yalnız kapalı imalâthane ve fabrikalarda çalıştırılamaz şeklini düşündük. Eğer lâyihada 12 yaşından aşağı çocukların işlemesi memnu olan san'atlar ve meslekler şunlardır. İşlenmesi memnu olmıyanlar şunlardır dense idi mesele yoktu. Halbuki: alelıtlak san'at müesseselerile maden işlerinde çalışamaz dendiğine göre olabilir ki; yarın her hangi 11 yaşındaki bir çocuğun çalışmış olduğu bir yere san'at müessesesi denilebilir.

O, Çocuk çalıştırılmaz. Onun için kapalı ve gayri sıhhî olan imalâthane ve fabrikalarda çalışılmasının men'i daha doğru olur. Binaenaleyh İktisat Encümeninin teklifinin kabul ve reye konmasını rica ederim efendim.

Yusuf B. (Denizli) — Bendenizce yalnız maden ocakları demek kâfidir.

Akaçoraoğlu Yusuf B. (İstanbul) — Hükûmet ve Sıhhiye Encümeni bu tekliflerde bulunmuşlardır. Bendeniz Hükûmetin ve Sıhhiye Encümeninin teklifinin kabulünü rica ediyorum.

Her halde İktısat Encümeninin burada izah ettiği hususat Hükûmetçe ve Sıhhiye Encümenince nazarı itibare alınarak madde o suretle teklif edilmiştir. Binaenaleyh evvelâ Hükûmetin ve Sıhhiye Encümeninin noktai nazarını bildirmesini rica ederim. Ve sonra icap ederse ben de arzı mütalea edeceğim.

Sıhhiye Vekili Doktor Refik B. (İstanbul) — Efendim; bizim teklifimiz ki (173) üncü maddenin aslı (12) yaşından aşağı olan bütün çocukların her türlü san'at ve meslek işlerile amele ve çırak olarak istihdamları memnuiyetlidir. Bunda bizim nazarı dikkate aldığımız esas bütün dünyaca kabul edilmiş olan esastır. San'at müessesesi denildiği zaman her halde bir kahve gibi ve saire gibi yer değildir efendim. Her halde bir san'at müessesesidir. Sonra 12 yaşını kabul etmekten maksadımız tahsili iptidainin nihayeti (12) yaş olmasıdır. Mesele budur, başka bir şey değildir.

Hasan Fehmi B. (Gümüşane) — Efendim; halen mevcut ve mer'î olan (teşviki sanayi kanunu) günde beş amele istihdam eden herhangi bir müesseseyi san'at müessesesi olarak kabul ve tarif etmiştir. Binaenaleyh beş işçi çalıştıran bir kunduracı dükânında bu tarife göre (12) yaşında olan bir çocuğun çırak olarak çalışmaması lâzımdır. Eğer maksat bu ise, yani kunduracı dükânlarına kadar teşmil etmek ise o vakit Sıhhiye Encümeninin teklifini kabul muvafık olur. Maksat bu değilde san'at müessesesi denince büyük fabrikalar düşünülüyorsa ki bizim teşviki sanayi kanununun tarifi bu şekilde değildir. Beş işçi olan her müessese bizim kanunî tarifimize göre bir san'at müessesesidir. Bu itibarla İktısat Encümeninin fikrini kabul etmek memleketin haline ve vaziyetine göre, daha uygun olur.

[Akçoraoğlu Yusuf Beyin takriri tekrar okundu]

Reis — Efendim; reye arzediyorum. Nazarı dikkate alanlar ... Almıyanlar ... Takrir nazarı dikkate alınmamıştır. O halde okunan maddeyei reyinize arzedeceğim. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 174 — On iki yaş ile on altı yaş arasında bulunan çocukların saat yirmiden sonra gece çalışmaları memnudur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 175 — Fabrika ve imalâthanelerde geceleri ameleler yirmi dört saat zarfında sekiz, ve yer altında ise dokuz saatten fazla çalıştırılamazlar.

Akçora Oğlu Yusuf B. (İstanbul) — İktısat Encümeninden bir sual efendim. Bu maddede maden işleri için (9) saat denilmiş diğer işler için 8 saat deniyor, yer altı işi daha ağır olduğu halde mesaisi tezyit edilmiş, izahat verilmesini rica ederim.

İktısat Encümeni namına Ali Rıza B. (Mardin) — İktısat Encümenince yer yüzündeki mesai için (8), yer altındaki mesai için (9) saat olarak kabul edilmiştir. Bunun da sebebi, elyevm Şurayi Devlette bulunan iş kanununda yer altındaki gece çalışma müddetinin (9) saat olarak tespit edildiğinin İktısat Encümenine beyan edilmesidir. Madde İktısat Encümenince böyle kabul edilmiştir.

Akçoraoğlu Yusuf B. (İstanbul) — Bu hususta bütün dünyada yapılanların aksi yapılıyor. Yer altı işi yer üstü işine nazaran daha ağır olduğun-

dan yer altı mesai saatinin daha az olması icap eder. Bütün dünyanın kabul ettiği esas budur. İş kanunu buraya gelecektir. Geldiği zaman bu yanlışlığı tashih ederiz. Bu maddeyi Hükûmet bile teklif etmemiştir. Henüz proje halinde ve üzerinde Şurayi Devlet uğraşmaktadır. Buna istinaden kanun yapmak doğru olmaz zannediyorum. Binaenaleyh bu hususta Sıhhiye Encümeninin teklifinin kabulünü rica ediyorum.

Sıhhiye Encümeni namına Baktiriyolog Refik B. (Rursa) — Sıhhiye Encümeni de bu fikre iştirak ediyor. Zaten kararı da böyledir.

YÜKSEK REİSLİĞE

175 inci maddenin Sıhhiye Encümeninin teklifi veçhile kabulünü rica ederim.

İstanbul
Akçoraoğlu Yusuf

Ali Riza B. (Mardin) — Bu fikre İktısat Encümeni de iştirak ediyor. *(Bravo sesleri)*

Reis — Takriri kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 175 — Bütün amele için gece hizmetlerile yer altında icrası lâzım gelen işler 24 saatte sekiz saatten fazla devam edemez.

Reis — Maddeyi kabul edneler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 176 — Mahallî belediyelerince bar, kabare dans saolnları, kahve, gazino ve hamamlarda on sekiz yaşından aşağı çocukların istihdamı meholunur.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 177 — Gebe kadınlar doğumlarından evvel üç ay zarfında çocuğunun ve kendisinin sıhhatine zarar veren ağır hizmetlerde kullanılamaz. Doğurduktan sonra 155 inci maddede tayin edilen muayyen müddet istirahatini müteakip işe başlıyan emzikli kadınlara ilk altı ay zarfında çocuğu emzirmek üzere mesai zamanlarında yarımşar saatlik iki fasıla verilir.

Akçoraoğlu Yusuf B. (İstanbul) — Bu hususta da İktisat Encümeninden bazı izahat rica etmek istiyorum. Neye mebni Hükûmetin ve Sıhhiye Encümeninin teklifini tadil etmiştir. Ne gibi esbabı mucibe gösteriyor?

Encümen namına Ali Rıza B. (Mardin) — Efendim; (155) inci maddede; hamlini- va zetmiş bulunan kadınların istirahat edecekleri bir müddet vardır. Bu maddede o müddet tavzih edilmiştir. Yani mesele (155) inci maddede gösterilen müddetin burada tavzihinden ibarettir.

Reis — Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 178 — Her nevi san'at müesseseleri ve maden ocakları ve inşaat yerleri dahilinde veya yakınında ispirtolu meşrubat satışı veya umumî evler açılması memnudur.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 179 — Aşağıdaki mevadı ihtiva eylemek üzere işçilerin sıhhatini korumak için İktısat ve Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletleri tarafından müştereken bir nizamname yapılır:

1 - İş mahallerinin ve bunlara ait ikametgâh ve saire gibi müştemilâtın haiz olması lâzım gelen sıhhî vasıf ve şartlar;

2 - İş mahallerinde kullanılan alât ve edevat, makineler ve iptidaî maddeler yüzünden zuhuru melhuz kaza, sari veya meslekî hastalıkların zuhuruna mani tedabir ve vesait.

Kadınlarla 12 den 16 yaşına kadar çocukların istihdamı memnu olan sıhhate mugayir ve muhataralı işlerin neden ibaret olduğu iş kanununda tasrih edilecektir.

Akçoraoğlu Yusuf B. (İstanbul) — Burada da İktısat Encümeni ile Hükûmetin ve Sıhhiye Encümenin maddeleri arasında ufak bir fark vardır. Sıhhiye Vekâletinin teklifinde üç şekil kabul edilmiştir. Bu şeklin birincisi: kadınlarla (16) yaşına kadar çocukların istihdamı memnu olduğu yerler ve sıhhate mugayir ve muhataralı işler gösterilmiştir. Sonra diğerleri her ikisinde de aynıdır. Fakat bu birinci fıkrada kadınlara ait olan işleri İktısat Encümeni tayin etmemiş, iş kanununa talik eylemiştir. Sıhhate mugayir işler hangisi olacağı iş kanununda tasrih edilecektir diye bu memnuiyeti tespit etmeden geçmiş yani talik etmiştir. Halbuki iş kanunu geçen gün de arzettiğim üzere senelerdenberi gelmemiş bir kanundur.

Bu sene geleceği de şüphelidir. O takdirde işi talik etmekten ise şimdilik pek sarih olmasa bile talimatta tasrih edileceği şüphesiz olduğuna nazaran ona göre meseleyi halletmek için Sıhhiye Encümeninin ve Vekâletin tekliflerini kabul etmeli ve işi sürüncemeden kurtarmalıdır.

Encümen namına Ali Riza B. (Mardin) — Yusuf Beyefendi de pek alâ bilirler ki dünyanın her tarafında iş kanunlarında muhataralı ve gayri sıhhî işlerin nelerden ibaret oldukları sayılır. Aksi takdirde yani kanunun içine alınmayıp ta nizamnameye bırakılacak olursa vatandaşların birtakım hukukunun muhtel olması muhtemeldir. Onun içindir ki İktısat Encümeniniz bu umumî ve gayri vazıh olan fıkrayı iş kanununa terketti ve diğerlerini de bu lâyihanın içine koydu. İş kanununda muhataralı işler tasrih edilecektir.

Akçoraoğlu Yusuf B. (İstanbul) — Tabiidir ki iş kanununda bunlardan bahsedilecektir. Fakat o kanun gelinciye kadar bu günkü vaziyet tayin edilmelidir.

Zannederim ki Vekâlet namına da izah edilecektir. Bu günlük az çok vazıh bir vaziyette bu kanunu tespit edelim. İş kanununda tadil etmek lâzım gelirse o zaman tadil ederiz. Fakat iş kanunu çıkıncıya kadar bu müphemiyetten bilistifade kadınların istihdamı caiz gibi görünecektir. Binaenaleyh bu maddenin Sıhhiye Vekâletinin ve

Sıhhiye Encümeninin teklifi veçhile kabulünü rica ederim.

Hasan Fehmi B. (Gümüşane) — Efendim, eğer kadınların çalışması memnu olan tehlikeli işler şunlardır, caiz işler bunlardır diye bir teklif verilse idi bu kanunun çerçevesi içine girerdi ve bendeniz de buna iştirak ederdim. Fakat kanun ile tayin edilecek işleri talimatnameye ve nizamnameye bırakmak zannediyorum ki esasatımıza uymıyan bir hadise olur. Ya tasrih ederiz, ya gelecek kanuna bırakırız. Bu zaruridir. *(Doğru sesleri)*

Akçoraoğlu Yusuf B. (İstanbul) — Efendim; benim teklifim de bu vaziyette kabul edilebilir. Yani madde beyefendinin mütaleası veçhile memnu ve caiz işler tespit edilmek üzere encümene de gönderilebilir. Bu cihete bendeniz de temayül edebilirim. Aksi takdirde iş kanununa terkedilir, o kanunun sürati vüruduna da beraati istihlâl olur.

Yusuf B. (Denizli) — İş kanunile bu kanunun ne münasebeti var efendim? Bu bir sıhhî kanundur. İş kanunu başka bir kanundur.

Sıhhiye Vekili Refik B. (İstanbul) — Efendim; biz teklifimizi yaparken, Hükûmetin 179 uncu maddesinde Sıhhat ve İktısat Vekâletlerince müştereken yapılacak bir nizamname ile kadınların ve çocukların sıhhatine muzur olan işlerin listesini tespit edelim dedik. İş kanunu gelinceye kadar mesele muallâk kalmasın. Kanunda görülüyor ki biz iş kanununa ait, fakat sıhhate müteallik işler hakkında kararlar almışızdır. Bu maddenin encümene verilip bu işlerin tespitini bendeniz bir az uzun görüyorum ve bu hal maddenin çıkmamasını intaç eder. Bu noktadan Heyeti Celile hakemdir. Bizim istediğimiz, fabrikalarda çalışan çocuk ve kadınların sıhhatlerine muzur işlerin listesini İktısat Vekâletile müştereken neşredelim. *(Doğru sesleri)*

YÜKSEK REİSLİĞE

179 uncu maddenin Sıhhiye Encümeninin teklifi veçhile kabulünü rica ederim.

İstanbul
Akçoraoğlu Yusuf

Reis — Efendim takriri nazarı dikkate alanlar ... Almıyanlar ... Takrir nazarı dikkate alınmamıştır.

Maddeyi reye arzediyorum efendim, kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 180 — Devamlı olarak en az elli işçi çalıştıran bütün iş sahipleri, işçilerinin sıhhî ahvalline nezaret etmek ve hastalıklarını tedavi etmek üzere bir veya müteaddit tabip istihdamına ve ilâç itasına mecburdur. Büyük müessesatta veya kaza ihtimali çok olan işlerde tabip daimî olarak iş mahalli veya civarında bulunur. Hastanesi olmıyan mahallerde veya şehirler ve kasabalar haricinde bulunan yerlerdeki iş müesseseleri bir hasta odası ve ilk yardım vasıtalarını ihzar ederler. Yüzden beş yüze kadar daimî amelesi olan müesseseler bir revir mahalli ve beş yüzden yukarı amelesi olanlar yüz kişiye bir yatak hesabile hastane açmağa mecburdurlar.

Emin B. (Eskişehir) — Efendim, her işi yaparken çok büyük himmet ve gayret sarfeden ve bundan zevk bulan Muhterem Sıhhiye Vekili Beyefendi çok yorulma ve çok esaslı çalışma neticesi bu eseri vücude getirmişlerdir. Kendilerine teşekkür etmemek eleden gelmiyor. Yalnız bir noktayı arzedeceğim. Belki şahsî menfaatım vardır, hisse kapılıyorum, fakat arza mecburum. Herkes vazifesini yapar, Muhterem Vekil Bey sıhhî noktadan herşeyi istemiş, fakat bu memleketin bir de iktısadî cephesi vardır. İktısadî cepheden işlerin nereye doğru gittiğini Heyeti Celileniz görüyor, memleketimiz sarsıntılara tahammül edemez. Bir insan bir iş tutuyor arkasından bir kanun yapıyoruz.

Bu kanunla o işçiye ne tahmil ediyoruz? Bunlar hep hesap meselesidir. Beyefendiler; işlerde istikrarsızlık gören teşebbüs eshabı vaziyetten ürküyor.

Bir iş deruhte etmiştir. Arkasından çıkan kanun masrafa % 10, % 20 zammederse bu adamın vaziyeti ne olacaktır? Biz de istiyoruz ki memleketimizde bir parça teşebbüs erbabı çoğalsın, yetişsin. San'at ileri gitsin. Bundan evvel her hangi şerait ile ve her hangi bir kanunun hükmü dairesinde olarak, bir iş deruhte etmiş olan kimse, tekrar böyle bir hastane açmağa, bilmem neye mecbur edilirse bu adam bu işte kaybedecektir. Şimdi bu adamın vaziyeti ne olacaktır? Bu adamın bu işte ademi muvafakiyeti şahsının mıdır, yoksa Hükûmetin veya Hükûmetin kanunla verdiği ferdî mükellefiyetin midir? Bunu samimî olarak tekrar rica ediyorum. Bendeniz zannederim ki bu işte böyle yaparsak inkişafat azalır. Bir şey rica edeceğim: Evvelâ Hükûmet memleketin vilâyetlerine, kazalarına, nahiyelerine, beş yüz haneli iki bin nüfuslu köylerine hastane temin etsin, doktor tayin etsin de, sonra buna sıra gelsin, Şimdiki halde doktor bulamıyacağız.

Yusuf B. (Denizli) — Maddenin kabulünde ne mahzur vardır?

Emin B. (Eskişehir) — Mahzur şudur efendim. 200 lira vereceksin, 300 hatta 500 lira vereceksin mutlaka bir doktor bulacaksın ve sıhhî tesisatı yapmağa mecbur olacaksın. Halbuki şimdiki halde kazalarda doktor bulamıyoruz. Bundan sonra vilâyetlerde de bulamıyacağız, buna rağmen bir mecburiyet vardır. Hükûmet bir doktor bulursa koyacak fakat bu bir mecburiyettir. Hükûmetin kendi hıfzıssıhha noktayi nazarından da kazaları doktorsuz kalacaktır. Ama erbabı teşebbüs bunu yapamıyacak, sarsılacaktır. Gaip olan gaip olur. İdare edilen idare edilir. Netice muhakkak sarsıntıdır. Bendenizin rica ettiğim budur. Hükûmet çalışıyor, doktorlarımız çoğalsın, Mektebi Tıbbiye de bir çok talebe alıyor. Yirmi otuz sene sonra ne zaman doktor bulabilirsek o zaman buna sıra ge-

lir. Beride şimdiki halde 30 bin 25 bin nüfusu ihmal ederek hem iktısadî bir sarsıntı yapmıyalım, hem de kazalarımızı vilâyetlerimizi doktorsuz koymıyalım. Rica edeceğim bu. Kabul buyurursanız Hükûmet kazalarla nahiyelerde tabip bulundurup ta artarsa böyle yapsın, fakat herhangi bir kazanın nahiyesi tabipsiz iken böyle bir şey yapmıyalım.

Yusuf B. (Denizli) — Bu maddenin tabiatile kabiliyeti tatbikiyesi olmıyacaktır. Çünkü doktor yoktur.

Emin B. (Eskişehir) — Öyle ise niçin kabiliyeti tatbikiyesi olmıyan bir maddeyi meydana çıkaralım. O halde diyelim ki bu kanun elli sene sonra muteberdir. O zaman anlarım. Elli sene sonra inşaallah bu hale gelir. Eğer; kanun neşrinden elli sene sonra müteberdir, diye bir kayit korsak mesele hallolunur.

Sıhhiye Vekili Doktor Refik B. (İstanbul) — Emin Beyefendiye hakkımdaki iltifatlarından dolayı çok teşekkür ederim. Yalnız cümle arasında belki menfaatım var, hisse kapılıyorum dediler. Temin ederim ki böyle birşey bendenizin hatırıma dahi gelmez. Görülecek bir millet işi vardır. Böyle birşey mevzubahs değildir. Bütün münakaşalar da onun üzerindedir. Bizim madde de teklifimiz, devamlı olarak elli işçi çalıştıranlar üzerinde sıhhî bir kontrol bulunmasıdır. Bendeniz Beyefendinin beyanatlarından öyle anlıyorum ki elli işçi olan yere behemehal ücretli bir tabip tayin edilecek, sabahtan akşama kadar oturacak demek istiyorlar... Böyle bir teklifimiz yoktur. Eğer madde vazıh değilse tavzih edelim. Yalnız kontrol yaptırmak mecburiyeti vardır.

Yusuf B. (Denizli) — Kontroldan maksat nedir?

Sıhhiye Vekili Doktor Refik B. (İstanbul) — Müessese sahibi, mahallin Hükûmet tabibine kontrol yaptırmak mecburiyetindedir. Bizim noktai nazarımız budur. Mahallinin belediye tabibine ayda yirmi lira verirse bu iş olmaz mı? Bittabi olur.

Efendiler; Heyeti Celilenizin nazarı dikkatine şunu da arzetmek isterim ki bu müesseseler nerelerde mevcuttur? Şarkta mı vardır? Yoksa garpta, cenupta veya en ziyade şimalde mi? Oralarda nerelerde doktor yetişmiyor? Görüyorsunuz ki daima biz bunları şahsın hayatı itibarile söylüyoruz. Elli kişi toplanmış bir yere kapanmıştır ve orada çalışıyorlar. Biz istiyoruz ki bunların sari hastalıkları varsa haftada bir defa doktor görsün de nazarı dikkate alsın. Doktor olmıyan kazalarımız vardır. Fakat belediye doktorunu gezmeğe çıkartırız. Sıhhat memurlarımız daima mevcuttur. Vilâyet sıhhiye müdürlerini, Hükûmet tabibi gibi istihdam ettiğim gözümün önündedir. Daimî tabip meselesi mevzubahs değildir. Mesele budur efendim.

Hasan Fehmi B. (Gümüşane) — Efendim; Vekil Beyefendinin izahatı maddeye kabiliyeti tatbikiye izafe etmiştir. Fakat madde mutlak yazılmıştır. Maddenin birinci fıkrası mucibince elli işçisi bulunan her müessese bir tabip istihdamına mecburdur. Bu tarzı ifadeden çıkan hüküm ve netice, memlekette ne kadar sanayi müesseseleri varsa ve o müesseselerin elli işçisi varsa daimî bir doktor kullanacaktır manası çıkıyor. Vekil Beyefendinin izahatlerinden anlaşıldığına göre maksat bu değildir ve zaten o suretle kabiliyeti tatbikiyesi de yoktur. Meselâ Bursa şehrini nazarı dikkate alalım, Bursada ipek ve dokuma tezgâhları vardır. Bunların her birisinin elliden fazla işçisi vardır. Maddenin birinci fıkrasının mutlakiyetine göre, her biri bir doktor istihdam edecek gibi bir netice çıkıyor. Halbuki Vekil Beyefendinin izahatlerine göre maksat o değil, müessese sahibi işçilerinin sıhhatine karşı alâka göstersin, ilâç bulundursun, işçileri doktorlara muayene ettirsinler, mahallî sıhhiye idaresinin nezareti altında tutulsun. Madde bu suretle sarih olarak yazılmak için encümene iade edilmelidir.

Refik B. (Bursa) — Encümene tevdi edilirse tavzih edilecektir efendim.

Reis — Encümene tevdi ediyoruz.

Sekizinci bap

Yenilecek ve içilecek şeyler ile kullanılacak bazı maddeler

MADDE 181 — Bütün gıda maddelerile umumî sıhhate taallûk edip 182 inci maddede envaı zikredilen eşya ve levazım, Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletinin teftiş ve mürakabesine tabidir. Belediye teşekkül etmiş olan mahallerde bu mürakabe vekâletin bu kanun dairesinde istar edeceği nizamnamelerle talimatlara tevfikan belediye tarafından ve belediyelerin bulunduğu yerlerde Vekâlet sıhhî teşkilâtına mensup memurlar tarafından icra edilir.

Reis — Kabul edenler. . . . Etmiyenler. . . Kabul edilmiştir.

MADDE 182 — Bu kanunda zikredilen gıda maddelerinden maksat, olduğu gibi veya herhangi bir muameleye tabi kılındıktan sonra insanlar tarafından ne şekil ve ne surette olursa olsun yenilip içilmeğe mahsus maddelerdir. Hastalıkların tedavisinde kullanılan mevat hususî hükümlere tabidir.

Reis — Kabul edenler. . . . Etmiyenler. . . Kabul edilmiştir.

MADDE 183 — Umumun istimaline mahsus olupta mürakabeye tabi olan eşya ve levazım aşağıda sayılanlardan ibarettir:

1 - Gıda maddelerinin istihsali, ihzarı ve vezni ve muhafazası ve sevki için kullanılan bilûmum eşya ve zarfları.

2 - Cilt, saç tırnakların temizlenmesi, boyanması ve güzelleştirilmesi için kullanılan maddeler ve bütün sabunlar.

3 - Oyuncaklar, duvar kâğıtları, mumlar ve sun'i nebatat.

4 - Gıda maddelerine karıştırmağa mahsus boyalar.

5- Umumun istimaline mahsus ve yukarıda zikredilen maddelere benzer mahiyette olup İcra Vekilleri Heyetince tayin ve ilân edilecek maddeler.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 184 — Bütün yenilecek içilecek şeyleri, bunları yiyen ve içenin sıhhatini hafif veya ağır surette bozacak şekilde istihsal, imal ve muhafaza ve ticarete sevketmek veya tağşiş, taklit veya tağyir etmek veyahut bu nevi gıda maddelerini satılığa çıkarmak, satmak üzere nezdinde bulundurmak ve satmak memnudur.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 185 — 183 üncü maddede zikredilen eşya ve levazımı bunların gerek evsaf ve terkibi ve gerekse nezafetsizliği dolayısile kullananların sıhhatini az veya çok ihlâl edecek surette muhafaza veya sevketmek veya bu nevi eşya ve levazımı satmak üzere nezdinde bulundurmak, satılığa çıkarmak veya satmak veyahut gıda maddelerine ait olduğu her kesce malûm ve üzerinde buna dair alâmet mevcut bulunan kaplar derununa muzır ve zehirli maddeler koyarak satılığa çıkarmak memnudur.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 186 — Halkı aldatmak üzere gıda maddelerini ve 183 üncü maddenin ikinci fıkrasında mezkûr eşyayı taklit veya tağşiş etmek veya mahlutluğunu ve bunun nisbetini bildirmiyerek taklit veyahut mağşuş gıda maddelerini satmak, üzere nezdinde bulundurmak satılığa çıkarmak ve satmak memnudur.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 187 — Gıda maddelerini yanlış unvan ve vasıflarla veya halkın aldanmasını mucip olabilecek alâmetlerle ticarete çıkarmak, satmak üzere nezdinde bulundurmak ve satmak memnudur.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 188 — Boyalarla müzadi taaffün maddeleri gıda maddelerine karıştırmak veya bu nevi şeyler karışmış gıda maddelerini satılığa çıkarmak, satmak ve satamk üzere nezdinde bulundurmak memnudur. Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince bu nevi boyalar ve müzadi taaffün maddelerden zararsız olanların ne gibi şeylere ve ne miktarda ilâve edilebileceğini ve boyalarla muhafaza maddelerine ilâvesi memnu olan gıdaları mübeyyin bir liste neşrolunur.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 189 — Gıda maddelerini tağşiş ve taklide yarıyan maddelerin ithal ve satışını men'e veya bunların ithal, imal ve satışı hakkında bazı kayitler vaz'ına Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletinin teklifi ile İcra Vekilleri Heyeti salâhiyettardır.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 190 — Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletinin göstereceği lüzum üzerine bazı nevi gıda maddeleri veya kaplar üzerine Türkçe lisanile bunları imal veya ticarete sevkedenlerin ismi ve yapıldığı tarih ve evsafı ve envaı ve siklet veya adedi yazılmak mecburidir.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Besim Atalay B. (Aksaray) — Lisan hataları da var, Türkçe lisanı deniliyor, doğru değildir.

Reis — Madde kabul edilmiştir efendim.

MADDE 191 — Gıda maddelerinin ihzar, veya imal ve muhafaza edildiği veya bunların ambalajı yapıldığı ve satıldığı mahaller ve nakledildiği vasıtalar sıhhî şartları haiz ve temiz olmalıdır. Bu mahaller ayni zamanda ikamet ve sair beytî ihtiyaçlar hususunda kullanılmıyacağı gibi gıda maddelerinin sıhhî vasıflarının herhangi bir suretle ihlâl edebilecek sair işlere tahsis veya civarında sıhhate muzır yerler bulundurulması memnudur. Böyle bir vaziyet hudusunda kanunî takibat yapılacağı gibi böyle yerlerde gıda maddeleri ihzar ve imal ve muhafaza edilmesine mümaneat olunur.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 192 — Yenilecek, içilecek şeylerle, kullanılacak eşyanın mürakabesile muvazzaf makamlara mensup memurlar veya bunlar tarafından irae edilecek mütehassıslar umuma satmağa mahsus yenilecek ve içilecek şeylerin istihsal, imal, ihzar ve veznedildiği veya ambalajı yapıldığı veyahut satıldığı ve kullanılacak eşya ve levazımın depo edildiği mahalleri ve bu işlere mahsus alât ve vesaiti münhasıran iş zamanlarma tesadüf etmek şartile teftiş ve muayene için nümune almağa veya talep etmeğe salâhiyettardır. Alınan nümuneler teftiş edilen mahallin sahibi veya vekili ve teftiş eden memur tarafından mühürlenerek bir kısmı orada bırakılır bir kısmı tahlile gönderilir. Muhtelif işlerle iştigal eden ticaret erbabına ait mahallerde teftişat yalnız gıda maddelerile kullanılacak eşya ve levazımın bulunduğu mahalde yapılır.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 193 — Safiyetinden şüphe edilerek tetkik ve tahlil edilmek üzere nümune alınan gıda maddelerinden lüzumu görülenlerin nihayet bir

hafta zarfında yapılacak tahlil neticesine kadar satılmasına mümaneat olunur ve mühür altına alınabilir.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 194 — Sokaklarda, pazar yerlerinde seyyar olarak gıda maddeleri, ve 183 üncü maddede zikredilen eşya ve levazım satanların sattıkalrı eşya dahi teftişe tabi olup bunlardan lüzumune göre nümune alınabilir.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 195 — 192 inci maddede zikredilen mahallerin sahipleri veya vekilleri veya bunlar namına işlere nezaret eden memurlar veyahut umumî mahallerde gıda maddeleri ve kullanılacak eşya satan seyyar esnaf alâkadar memurların teftişlerini ve nümune almalarını kolaylaştırmağa ve kendilerine istedikleri izahatı vermeğe mecburdurlar.

Reis — Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 196 — Teftiş yapan memurların vaki teftişlerine ait olmak üzere merbut oldukları makamlara tevdi eyliyecekleri raporlarla kanuna muhalif hallerin ihbarı müstesna olmak üzere teftişleri esnasında muttali oldukları malûmatı ve bazı gıda maddelerinin ihzar tarzlarına dair san'at esrarını ifşa eylemeleri memnudur.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 197 — Bu kanunun meriyeti tarihinden itibaren beş sene zarfında her mahallin belediyesi o yerin ihtiyacına muvafık vüsatte Dahiliye ve Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletlerince evsaf ve şeraiti ile beraber yapılacak bir nizamnamenin göstereceği tiplerden birisini kabul ederek bir mezbaha inşa ettirecek veya mevcut olanı bu esasa göre ıslah eyliyecektir.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 198 — Hayvanların ve etlerin mezbahalarda muayeneleri hususî kanuna tevfikan yapılır.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 199 — Her gıda maddesi ile bu kanunda zikredilen kullanılacak eşya ve levazımın ayrı ayrı hususî vasıflarını ve bunların ne gibi ahvalde bozulmuş, taklit veya tağşiş edilmiş addedilebileceğini ve tahlil için alınacak nümune miktarını gösterir bir nizamname Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince tanzim olunacaktır.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Pazartesi günü saat (15) te toplanmak üzere celseye nihayet veriyorum.

Kapanma saati : 17,20

T. B. M. M. Matbaası

SIRA № 127

25 eylûl 1339 tarih ve 347 numaralı kanunun beşinci maddesinin tefsiri hakkında 3/374 numaralı Başvekâlet tezkeresi ve Millî Müdafaa ve Bütçe Encümenleri mazbataları

T. C.
Başvekâlet
Muamelât Müdürlüğü
Şube
Sayı 6/1

29 - XII - 1930

B. M. M. Yüksek Reisliğine

25 eylûl 1339 tarihli ve 347 numaralı kanunun 5 inci maddesinin tefsiri hakkında Millî Müdafaa Vekâletinden yazılan 28 - XII - 1929 tarihli ve Z. İ. P. 9559 numaralı tezkerenin sureti leffen takdim edilmiştir.

Muktazasının ifasına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim.

Başvekil
İsmet

Başvekâleti Celileye

25 eylûl 1339 tarih ve 347 numaralı kanunun beşinci maddesine temas ettirilerek tekâüt maaşlarının devamı itası iptal edilmesi mağdurivetini mucip olduğundan bahisle tekaüt maaşlarının kemakân itası arzuhalinda bulunan ve büyük harpten evvel tekaüt maşını Şam emvalinden almak üzere tekaüt edilmiş olan piyade kaymakamı Malatyalı Şerif Bey (300 31) hakkında tetkikat ve tahkikatı lazıme bilicra büyük harpte ihtiyarlığı ve malûliyeti hasebile hiç hizmeti askeriyeye celp ve tavzif edilmemiş binaenaleyh mütarekeyi müteakip ehaliden bir fert olarak Şamda kalmış isede Lozan muahedesinin maddei mahsusasına nazaran müddeti meheliyesi zarfında ana vatana iltihak ve Adanada yerleşerek yeniden Türkiye Cümhuriyeti nüfus kaydına geçmiş olmasına rağmen tekaüt maaşlarının itası hakkındaki bu müracatı Divanı Muhasebatça 25 eylûl 339 tarihli kanunun 5 inci maddesine tabi addedilerek reddolunmuştur. Halbuki tatbik edilmesi istenilen mezkûr maddenin miri mumaileyhe taallûku görülememektedir, Çünki bu maddeye tevfikan miri mumaileyhin nisbeti askeriyesinin kat'ı hakkında da vekâletçe bir muamele cereyan etmemiştir. Gerçi zikrolunan 25 eylûl 1339 tarih ve 347 numaralı kanunun beşinci meddesinde tekaüt kelimesi de mevcut isede oradaki tekaütten maksat hizmete cağrılıp terhisleri icra kılınmıyan mütekait zabitan olduğu ve bu baptaki kanaatı mezkûr kanunun 6 ıncı maddesindeki sarahatın dahi teyit eylemekte bulunduğu mülâhaza edilmektedir. Mütekaidinin hariçteki vaziyetleri efradı ahaliden farklı olmadığı nazarı kanunda mezkûr olmamalarından istidlal olunmaktadır ve esasen mumaileyh ihtiyarlığı hasebile ihtiyat zabitliğinden de muaf bulunmaktadır. Hakkı ziyaa uğramamak için Lozan muahedesi mucibince hakkı hiyarını vakti muayyende lehine olarak istimal etmiş olan mumaileyhe mezkûr muahede delaletile Türkiye hududu dahiline iltihakıua musadif 3 ağustos 1926 tarihinden itibaren tekaüt maaşlarının devamı itası muvafık olduğu teemmül edilmektedir. 347 numaralı kanunun salifülarz beşinci

maddesinin emsali zuhurunda tatbik edilmek üzere tefsiri hakkındaki iktizayı halin ifa ve inba buyrulması maruzdur efendim.

M. M. Vekili
M. Abdülhalik

Millî Müdafaa Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Millî Müdafaa Encümeni
Karar № 80
Esas № 3/377

8 - 1 - 1930

Yüksek Reisliğe

Büyük harpten evvel, tekaüt maaşını Şam emvalinden alınmak üzere tekaüt edilmiş ve büyük harpte ihtiyar ve malûliyeti hasebile hiç hizmeti askeriyeye celbedilmemiş ve binaenaleyh mütarekeyi müteakip, ahaliden bir fert olarak Şamda kalmış ve bilahâra Lozan muahedesinin maddei mahsusasına tevfikan müddeti meheliyesi zarfında ana vatana iltihak etmiş ve Adanada yerleşmiş ve yeniden Cümhuriyet nüfus kaydına geçmiş olan piyade kaymakamı Şerif beyin (31-300 sicil) Türkiye hududuna dahil olduğu 3 ağustos 926 tarihinden itibaren tekaüt maaşının devamı itası hakkındaki müracaatının Divanı Muhasabatça 25 kânunuevvel 339 tarih ve 347 sayılı kanunun beşinci maddesine nazaran şayanı kabul olmadığına ve binaenaleyh keyfiyetin tefsir edilmesine dair, Encümenimize muhavvel Başvekâleti Celilenin 29-XII-929 tarih ve 6-4 sayılı tezkeresi ve merbut evrak tetkik ve müzakere olundu.

M. M. Vekâletinin merbut tezkeresinde zikredildiği veçhile mumaileyh aslan Malatyalıdır. Malûliyet ihtiyarlığı hasebile büyük harpte dahi hizmete celbedilmemiştir. Ana vatandan ayrılmış olduğu Lozan muahedesinin Büyük Millet Meclisi tarafından tasdikile katiyet kespeden Şamdan, mumaileyhin müddeti meheliyesi zarfında ana vatana iltihak ederek ötedenberi cari tabiiyetini yeniden ihraz etmiş olmasına ve 347 numaralı kannnun ahkâmını tatbika memur bulunan M. M. Vekâletinin tezkeresinde zikredildiği veçhile, Şerif Bey hakkında nisbeti askeriyesinin hat'ı muamelesinin yapılmadığına nazaran mumaileyhin ana vatana tarihi iltihakı olan 3 ağustos 926 tarihinden itibaren tekaüt maaşının verilmesi lazım geleceği encümenimizce muvafıkı adâlet görülmüş bulunduğu Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arzolunur efendim

M. M. En. Reisi	M. Muharriri	Kâtip	Âza	Âza	Âza
Cebeli bereket	İstanbul	Bitlis	Bursa	Afiyonkarahisar	Diyarbekir
Naci	*İhsan*	*Muhiddin Nami*	*Esat*	*M. kâzım*	*Kâzım*
Âza	Âza	Âza			
Bolu	Kirşehir	Bilecik			
Hasan Cemil	*Müfit*	*Rasim*			

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe Encümeni
M. № 17
Esas № 3/374

15-IV-1930

Yüksek Reisliğe

Müçadelei Milliyeye iştirâk etmiyen ve Hududu Millî haricinde kalan zabitan ve askerî

memurlara yapılacak muamele hakkındaki 347 numaralı kanunun beşinci maddesinin tefsirine dair olup bubapta Encümenimizce yazılan 27 mart 1930 tarih ve 57 numaralı mazbatanın Umumî Heyetin 3 nisan 1930 tarihli in'kadında müzakeresi neticesinde Çorum Meb'usu İsmet Beyin kabul olunan takriri dairesinde mazbatanın yazılması için tekrar Encümenimize tevdi kılınan Başvekâlet tezkeresi ve merbutları tetkik edildi.

347 numaralı kanunun beşinci maddesinde İlânı meşrutiyetten itibaren ana vatandan ayrılarak bu günkü Türkiye hudutları haricinde kalmış olan memleketlerde hizmet kabul ederek veya etmiyerek bilihtiyar kalan mütekaitlerin nisbeti askeriyelerinin kesileceği mutlak ve sarih surette gösterilmiş olması sebebile mes'elenin tefsire mütehammil olmadığının Umumî Heyete arzına karar verilmiştir.

Büt. En. R.	Re. V.	M. Muhr.					
İstanbul	Bursa	Gaziantep	Aydın	Balikesir	Erzurum	Isparta	Konya
Fuat	*Muhlis*	*Remzi*	*M. Mitat*	*A. Şuuri*	*H. Aziz*	*Mükerrem*	*K. Hüsnü*
					Diyarbekir	Kütahya	
					Rüştü	*Niyazi Asım*	